

A Biblia – Isten Igéje, a Szentírás páratlanul egyedi tulajdonságai, keletkezése, védelme

„A teljes Írás Istentől ihletett, és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre; hogy tökéletes legyen az Isten embere, minden jó cselekedetre felkészített” (2Tím 3, 16-17).

„Mert sohasem ember akaratából származott a prófécia, hanem a Szentlélektől indíttatva szóltak meg az Istentől küldött emberek” (2Pt 1,21).

Az alábbi összeállítás adatai, idézetei nagyrészt Josh McDowell *Bizonyítékok a keresztyén hit mellett* c. könyvéből valók (Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, 2004).

I. A Biblia egyedisége

1. Folytonossága

A Szentírás mintegy 1500 év leforgása alatt keletkezett történeti kinyilatkoztatás – más vallások alapítóinak hirtelen „megvilágosodásától” eltérően egy nép történelme során adatott. Több mint negyven – különféle rangú és helyzetű – szerző írta, akik között volt király, hadvezér, földműves, filozófus, halász, vámszedő, költő, zenész, államférfi, tudós és pásztor. Három kontinensen (Ázsia, Afrika, Európa), különféle helyeken és körülmények között, három nyelven (héber, arám, görög) írták különböző lelkiállapotú emberek.

„A bibliai írók heves indulatokat kiváltó témák százait tárgyalták (pl. házasság, válás és újraházasodás, homoszexualitás, házasságtörés, a hatalomnak való engedelmesség, igazmondás és hazugság, jellemfejlődés, gyermeknevelés, Isten természete és kinyilatkoztatása). Ugyanakkor ezek az írók Mózes első könyvétől a Jelenések könyvéig meglepő összhangban írtak az említett témákról... A Biblia a sokszínűsége ellenére egyetlen összefüggő történetet tár elénk: bemutatja, hogyan váltotta meg Isten az emberi lényeket... A Bibliában bemutatott összes ember között végig a Jézus Krisztus által megismert egyetlen igaz és élő Isten a főszereplő.”

2. Példányszáma

„Ritkábban találkozunk olyan könyvekkel, amelyekből több mint egymillió példány kelt el, és még ritkábban hallani olyanokról, amelyek a példányszámukat tekintve átlépték a tízmilliós határt. Ezért az ember elképed, amikor megtudja, hogy az eladott Bibliák száma eléri a milliárdos nagyságrendet. Igen, milliárdokról van szó! Akár a teljes Bibliát tekintjük, akár annak válogatott részeit, több példány készült belőlük, mint a történelem során bármely más könyvből. Egyesek erre azt mondják, hogy egy-egy adott hónapban vagy évben több példányt adtak el bizonyos könyvekből. A teljes példányszám tekintetében azonban minden könyv messze elmarad a Bibliától.”

3. Fordításai

2000-ig „az Egyesült Bibliatársaságok szerint a Bibliát (vagy annak részeit) több mint 2200 nyelvre lefordították! Ez ugyan a világ 6500 ismert nyelvének csak mintegy harmada, de ezek a nyelvek a világ népességének jóval több mint 90%-a esetében a kommunikáció elsődleges eszközét jelentik (www.biblesociety.org)...” A fordítói munkát tekintve a történelem során egyetlen könyv sem közelítette meg a Bibliát.

4. Fennmaradása, hatása

A Biblia kiállta az idő próbáját, az üldöztetést és a kritikát, s páratlan hatást gyakorolt az irodalomra és a civilizációra.

a. Újszövetség. A Szentírás és különösen az Újszövetség az egyre gyarapodó kéziratleletek és régészeti felfedezések tanúsága szerint is a leghitelesebb ókori történelmi irat, melyből sokkal több (közel 6000, a fordításokkal együtt több mint húszezer) és az eredetihöz időben közelebb keletkezett kézirat(töredék) maradt fenn, mint bármely más ókori műből (az Iliászból maradt fenn az Újszövetség után a legtöbb [643] másolat). E (történeti) művekből többnyire csupán néhány (tucat) példánnyal rendelkezünk, melyek legalább 400, de inkább (közel) 1000 évvel későbbiek az eredetinel, mégis megbízhatónak tekintjük őket. Az Újszövetség esetében az eredeti szöveg és a legrégebbi másolat között irattól függően alig 40-160 év telt el. Az újszövetségi szövegből fennmaradt 18 db 2. századi kézirat(töredék) (melyekből a szöveg 43%-a rekonstruálható), valamint 64 db 3. századi és 48 db 4. századi töredék. A 130 db 2-4. sz-i töredékből a szöveg 98%-a rekonstruálható (a Jn 18 egy részét tartalmazó P52-es Rylands-papirusz pl. Kr. u. 125-ből való). Ez is megerősíti, hogy az Újszövetség egésze minden valószínűség szerint az I. század második felében keletkezett. Ilyen rövid idő alatt nem alakul(hat)nak ki legendák és mítoszok – hiszen még éltek az események és jézusi tanítások szem- és fültanúi, akik cáfolhatták volna a hamisítást. Lásd még Szalai András *A Szentírás története* c. előadását (2015, apologia.hu/eloadasok/letoltheto), Josh és Sean McDowell *Több mint ács* c. könyvét (KIA, 2016) és a greek-language.com weboldalt, ahol a régi görög kéziratok beszknennelt képe és átírata, valamint az őket tároló múzeum neve is megtalálható (ld. Manuscripts; általában a múzeumokban bárki megtekintheti őket, az egyetemi könyvtárakban csak a kutatók), beleértve a bibliaversek eredeti szövegének esetleges eltéréseit is (greekcntr.org/collation/index.htm). Ezek az eltérések leginkább a nevek eltérő írásmódjára korlátozódnak, és érdemben nem befolyásolják a Biblia tanítását.

b. Ószövetség. A fentiekhez hasonló mondhatók el az Ószövetségi kéziratokról is, különösen a holt-tengeri tekercsek felfedezése óta, melyek a Krisztus előtti évszázadokban keletkeztek. A Kumránban talált teljes Ézsaiás-tekercs (kb. Kr. e. 125) például alig tért el az addigi, több mint ezer évvel később keletkezett másolatoktól, igazolva az ókori másolók (maszoréták) hihetetlen pontosságát. Ezt erősíti meg a Septuaginta (hetvenes fordítás), a héber Ószövetség Kr. e. 250-300-ban készült görög fordítása is.

5. Tanítása

a. Prófécia. Norman L. Geisler és William E. Nix „General Introduction to the Bible” (GIB, Általános bevezetés a Bibliához, Moody Press, 1986) c. könyvükben a következőket írják: „Az 5Mózes 18 szerint hamis az a próféta, akinek a jövendölése nem teljesebb be. A Biblia eddigi eseményekre vonatkozó feltétel nélküli próféciái közül egy sem maradt beteljesületlen. Olyan jövendölések százai váltak szó szerint valóra, amelyek egy részét évszázadokkal korábban fogalmazták meg. Az Ószövetség előre jelezte Krisztus születésének idejét (Dán 9), helyét (Mik 5,1) és jellegét (Ézs 7,14), valamint több tucatnyi egyéb részletet Jézus életével, halálával és feltámadásával kapcsolatban (lásd Ézs 53). Ezenkívül számos más prófécia is beteljesedett, többek között Edóm pusztulása (Abd 1), a Babilonra vonatkozó átok (Ézs 13), Tirusz (Ez 26) és Ninive (Náh 1-3) pusztulása, valamint Izraelnek az ígéret földjére való visszatérése (Ézs 11,11). Más könyvek is igényt tartanak az isteni ihletettségre, például a Korán, a Mormon könyve, valamint a [hindu] Védák egyes részei. Azonban e könyvek egyikében sem találunk eseményeket előre jelző próféciákat. Ezért a beteljesült próféciák a Biblia egyedi, isteni tekintélyének erőteljes jelei” (196. o.).

b. Történelem. A *The Cambridge Ancient History* (Cambridge-i ókori történelem; I. kötet, 222. o.) szerint „Az izraeliták kétségkívül zseniális történelmi érzékről tesznek tanúságot, és az

Ószövetség jelenti a történetírás legrégebbi fennmaradt művét.” A Biblia – különösen az Újszövetség, melyből sokkal több és az eredetihez időben közelebb keletkezett kézirat maradt fenn, mint bármely más ókori műből (több ezer kézirat és töredék) – a régészet tanúsága szerint a legmegbízhatóbb ókori történelmi irat.

c. Jelleg. „A Biblia olyan könyv, amely a valóságra összpontosítja a figyelmet, nem pedig elképzelt dolgokra. Bemutatja a jót és a rosszat, a helyeset és a helytelent, a legjobbat és a legrosszabbat, a reményt és a kétségbeesést, az élet örömét és fájdalmát. S ennek így is kell lennie, mivel végső soron Isten a szerzője, és »nincsen olyan teremtmény, amely rejtve volna előtte, sőt mindenki mezítelen és fedetlen az ő szeme előtt. Neki kell majd számot adnunk« (Zsid 4,13).” Lewis S. Chafer, a Dallasi Hittudományi Főiskola alapítója és egykori igazgatója azt mondta: „A Biblia nem olyan könyv, amelyet az ember meg akarna írni, ha tudna, vagy meg tudna írni, ha akarna.” A Biblia nagyon őszintén beszél szereplőinek bűneiről, még akkor is, ha ezek a bűnök rossz fényt vetnek Isten választott népére, vezetőire és magukra a bibliai szerzőkre. Ebben is élesen elüt pl. az apokrif iratoktól (ld. később).

6. ÉSZSZERŰ KÖVETKEZTETÉS

„A fent bemutatott bizonyítékokból nem következik, hogy a Biblia Isten Igéje – írja McDowell. – Számomra azonban mindez egyértelműen annak a jele, hogy a Bibliának nincs párja a világ összes könyve között. Egy professzor egyszer így szólt hozzám: »Ha ön értelmes ember, és az igazságot keresi, akkor olvassa azt az egy könyvet, amely minden más könyvnél jobban fölkelte az emberek figyelmét.« A Bibliára kétségkívül ráillik ez a leírás. Amint Theodore Roosevelt egyszer megállapította: »A Biblia alapos ismerete többet ér a felsőfokú végzettségnek.«” Vö. mindezt a III. ponttal is.

II. Hogyan kaptuk meg a Bibliát?

1. Ki döntötte el, hogy mi kerüljön a Bibliába?

a. „Fontos megjegyeznünk, hogy az egyház nem hozta létre a kánont [a szentség „mércejének” megfelelő könyvek jegyzékét]; nem határozta meg, mely könyveket nevezzük Szentírásnak, Isten ihletett Igéjének. Az egyház fölismerte vagy fölfedezte, melyek a kezdettől fogva ihletett könyvek. Más szóval »egy könyv nem azért Isten Igéje, mert Isten népe elfogadja, hanem azért fogadta el Isten népe, mert az Isten Igéje. Vagyis a könyv Istentől kapja isteni tekintélyét, nem pedig Isten népétől. Az utóbbi csupán felismeri az isteni tekintélyt, amellyel Isten felruhazza a könyvet« (Geisler/Nix, GIB, 210)”.

b. Ebben legalább öt szempont segíthet:

1. Isten prófétája írta-e a könyvet?

2. Isten tettei megerősítették-e az író? Az igaz prófétákat gyakran csodák különítették el a hamis prófétáktól (pl. Mózes, Illés, apostolok).

3. Az üzenet igazat mondott-e Istenről? Isten nem mondhat ellent önmagának, és nem beszélhet hazugságot (4Móz 23,19; Zsid 6,18). Ezért nem lehet Isten Igéje egyetlen olyan könyv sem, amely hamis állításokat tartalmaz. Ilyen okok miatt az egyházatyák a „kétség esetén kidobás” elvét követték. Ezáltal „hitelesebben felismerhették a kánoni könyveket”.

4. Isten hatalmával szól-e? „Az atyák meg voltak róla győződve, hogy Isten Igéje »élő és ható« (Zsid 4,12), és ezért átforgató erővel kell rendelkeznie az építés (2Tim 3,17) és az evangelizáció (1Pt 1,23) terén. Ha egy könyv üzenete nem érte el kitűzött célját, ha nem volt ereje megváltoztatni

az ember életét, akkor Isten feltehetően nem volt jelen a könyv üzenete mögött” (Geisler, GIB, 228).

5. Isten népe elfogadta-e? „Pál így beszélt a thesszalonikaiakról: »mi is szüntelenül hálát adunk az Istennek, hogy amikor hallgattatok az Istennek általunk hirdetett igéjét, nem emberi beszédként fogadtatok be, hanem Isten beszédeként, aminthogy valóban az« (1Thessz 2,13). Bármilyen vita alakult is ki később egy könyv kánonbeli helyét illetően, leginkább azok tudták megállapítani a könyv prófétai hitelességét, akik ismerték a művet megíró prófétát. Ezért az egyes könyvek kánonhoz tartozásával kapcsolatos minden későbbi vita ellenére az a döntő bizonyíték, amely megmutatja, hogy a korabeli hívők eredetileg elfogadták-e a könyvet” (Geisler, GIB, 229).

2. Az újszövetségi kánonhoz való tartozás próbái

a. Az újszövetségi könyvek esetében a kánonhoz tartozás elismerésének alapvető összetevője az isteni ihletettség, ennek legfőbb próbája pedig az *apostoli eredet* volt. „Az Újszövetség szavaival élve – írja Geisler és Nix –, az egyház »az apostolok és a próféták alapjára« épült (Ef 2,20), és Krisztus megígérte, hogy a Szentlélek által elvezeti őket »a teljes igazságra« (Jn 16,13). Azt olvassuk, hogy a jeruzsálemi gyülekezet kitartóan részt vett az »apostoli« tanításban (ApCsel 2,42). A kanonikusság próbája szempontjából az apostoli szó nem feltétlenül jelent »apostoli szerzősége« vagy »az apostolok irányításával készült művet«... Sokkal jobbnak látszik Louis Gaussen, B. B. Warfield, Charles Hodge, J. N. D. Kelly és a legtöbb protestáns véleménye, mely szerint *a kánonhoz tartozás elsődleges próbája az apostolok tekintélye vagy jóváhagyása volt*” (Geisler/Nix, GIB, 283) – *amely az Újszövetségben sosem különül el az Úr tekintélyétől.*

b. F. F. Bruce megállapítja, hogy „amikor végül egy zsinat – a Kr. u. 393-ban összeülő hippói zsinat – felsorolta az Újszövetség huszonnégy könyvét, nem ruházta fel őket olyan tekintéllyel, amellyel már addig is ne rendelkeztek volna, csupán írásba foglalta korábban megállapított kánoni voltukat. (A hippói zsinat döntését négy évvel később a harmadik karthágói zsinat megerősítette.)” (The Books and the Parchments, Fleming H. Revell Co., 1950, 113) Attól fogva sem a római katolikusok, sem a protestánsok, sem a görögkeleti egyház tagjai nem kérdőjelezték meg komolyan az Újszövetség 27 elfogadott könyvét.

c. Szalai András a fent idézett előadásában 3 tipikus óegyházi szempontot említ: (1) a szerző apostol vagy tanítványa (1. századi); (2) a tartalom megfelel „a hit szabályának” (bővebben ld. hivo.hu/katolikus.htm, l.4.); (3) az irat elterjedt az egyházban: (el)ismerik és istentiszteleten használják.

3. Az ószövetségi kánon

a. Más a helyzet az Ószövetséggel, amely a protestánsoknál 39 könyvből áll, melyekhez a római katolikusok 7, az ortodoxok (görögkeletiek) pedig további néhány könyvet vesznek hozzá. A protestánsok ezeket a könyveket tekintik a szó szűkebb értelmében vett apokrif iratoknak; e könyvek megtalálhatók a Septuagintában, de a héber kánonban nem szerepelnek.

b. „A bizonyítékok egyértelműen alátámasztják azt az elméletet, hogy a héber kánon jóval a Kr. u. I. század vége előtt megszilárdult, sőt több mint valószínű, hogy már a Kr. e. IV. században, és minden bizonnyal Kr. e. 150 előtt. Az ezt alátámasztó egyik legfontosabb érv maguktól a zsidóktól származik, akik a Kr. e. IV. századtól meg voltak róla győződve, hogy »Isten már nem szól közvetlenül« (David Ewert: From Ancient Tablets to Modern Translations, Zondervan, 1983, 69).” Az apokrif iratok viszont később keletkeztek.

c. *Unger Bibliai Lexikonja* leszögezi, hogy az ószövetségi apokrif könyvek nem értéktelenek, ugyanakkor felsorolja a héber kánonból való kizárásuk négy okát:

1. Sok bennük a történelmi és földrajzi pontatlanság és anakronizmus.
2. Hamis tanokat hirdetnek, és olyan szokásokat támogatnak, amelyek ellentétben állnak az ihletett Szentírással.
3. Olyan műfajokat alkalmaznak, s olyan mesterkélt témákról és stílusban írnak, amelyek nincsenek összhangban az ihletett Szentírással.
4. Nincsenek jelen bennük azok a sajátos összetevők, amelyeknek az igazi Szentírás az isteni jellegét köszönheti, például a prófétai erő, valamint a költői és vallásos érzület (Merrill Unger: *The New Unger's Bible Dictionary*, Moody Press, 1988, 85).

d. A katolikus Bibliák ún. deuterokanonikus „többlétéhez” az alábbi írások tartoznak:

1. *Salamon bölcsessége* (Bölcsesség könyve, Kr. u. kb. 40) a Példabeszédek könyvéhez hasonlóan megszemélyesíti a bölcsességet, és sok nemes gondolatot tartalmaz.
2. *Sirák fia könyve* (Ecclesiasticus, Kr. e. kb. 180) a vallásos bölcsesség magas szintjéről árulkodik, és sok gyakorlati tanácsával szintén hasonlít némiképp a Példabeszédek könyvéhez.
3. *A Makkabeusok első könyve* (Kr. e. I. sz.) Josephus írásai mellett fontos és értékes történelmi forrásként bemutatja a három Makkabeus testvér – Júdás, Jonatán és Simon – hősi tetteit.
4. *A Makkabeusok második könyve* (Kr. e. I. sz.) az 1Makkabeusokkal párhuzamos és annál általában legendásabb jellegűnek tartott beszámolóként csak Makkabeus Júdás győzelmeit tárgyalja, s alapul szolgál a tisztítóüz katolikus tanának, valamint a halottakért való imádkozás és az üdvösségükért bemutatott mise elterjedt katolikus gyakorlatának (2Mak 12,39-45), melyet a protestánsok a kanonikus könyvek tanítása alapján elutasítanak. Wayne Grudem írja (*Systematic Theology* [WGST, Rendszeres teológia, IVP, 2000, ld. fbcfairburn.com/app/uploads/2015/04/Systematic_Theology_-_Wayne_Grudem.pdf], 3. fejezet, A., 3. j.): „Az 1Makkabeusokban (Kr. e. 100 körül) a szerző a megszenteltélt oltártól ír. »Tehát lerombolták az oltárt. A köveket a templomdombon egy arra alkalmas helyre rakták, míg próféta nem támad, aki majd megmondja a teendőket» (1Mak 4,45-46). Szemmel láthatóan nem tudtak olyan emberről, aki Isten tekintélyével szólhatna, amint azt korábban az ószövetségi próféták tették. A nép között tekintéllyel bíró próféta emléke a távoli múlté volt, mert a szerző olyan nagy üldözésről beszélhetett, „amilyen nem volt attól az időtől, hogy az utolsó próféta megjelent körülükben” (1Mak 9,27; vö. 14,41).” Ezt a rabbinikus irodalom és Josephus is megerősíti. Grudem hozzáteszi: „Az Újszövetségben nem olvasunk arról, hogy Jézus és a zsidók vitáztak volna a kánon kiterjedéséről. Egyrészt Jézus és tanítványai között, másrészt a zsidó vezetők vagy a zsidó nép körében teljes egyetértés volt azzal kapcsolatban, hogy Ezsdrás, Nehémiás, Eszter, Haggeus, Zakariás és Malakiás kora után megszűnt az ószövetségi kánon bővülése. Ezt erősíti meg [az is, hogy] Jézus és az Újszövetség szerzői több mint 295-ször idézik az ószövetségi Szentírás különböző részeit mint isteni tekintéllyel rendelkező írásokat, de egyszer sem idéznek az apokrif könyvekből vagy bármely más írásból úgy, mintha azok isteni tekintéllyel bírnának” (uo., 3. fejezet, A., 5. j.-nél).

5. *Bárúk könyve* (Kr. u. kb. 100) azt állítja, hogy Jeremiás írnoka, Bárúk írta Kr. e. 582-ben, de alighanem Jeruzsálem Kr. u. 70-ben bekövetkezett pusztulását próbálja értelmezni, arra biztatva a zsidókat, hogy ne lázadjanak föl ismét, hanem vessék alá magukat a császárnak.

6. *Tóbiás könyve* (Kr. e. II. sz. eleje) erősen farizeusi hangvételű novella, amely kiemeli a törvény, a tiszta ételek, a szertartásos mosakodások, az irgalmasság, a böjt és az imádság fontosságát. Teljesen igeellenes az a kijelentése, hogy az alamizsnaosztás engesztelést szerez a

bűnért: „Mert az alamizsna megment a haláltól, és megtisztít minden bűntől. Akik jótékonykodnak, azok sokáig élnek” (Tób 12,9).

7. *Judit könyve* (Kr. e. kb. II. sz. közepe) szintén farizeusi jellegű kitalált történet egy gyönyörű zsidó özvegyasszonyról, aki elment a városát ostromló sereg hadvezéréhez. Az beleszeretett, és a sátrába fogadta, de lerészegedett, Judit pedig a fejét levágva elmenekült, s a vezető nélküli asszír sereg vereséget szenvedett.

8. *Eszter könyvének kiegészítései* (Kr. e. kb. 100). Eszter könyve az Ószövetségben egyedülálló módon közvetlenül nem tesz említést Istenről. Csupán Eszter és Mordokaj börtöléséről szól, de imáikról nem, ezért a kiegészítések hosszú imákat tulajdonítanak e két szereplőnek, és tartalmaznak néhány levelet, melyeket állítólag Artaxerxész írt.

9. *Dániel könyvének kiegészítései* (Kr. e. I. sz.). E könyvet két fejezettel toldották meg: Zsuzsanna és az őt megkívánó, majd házasságtöréssel vádoló, végül póru járó két vén történetével (13. fejezet), valamint a Bél és a sárkány c. irattal (14. fejezet), amely két történetet tartalmaz. Az elsőben Dániel a templom padlójára hamut hintve leleplezi azokat a bálványpapokat, akik éjszakánként titokban elfogyasztják a Bél nevű istenségüknek vitt áldozatokat. A sárkány (vagy kígyó) történetében Dániel szurkos pogácsákkal eteti meg a szörnyeteket, amely szétpukkad. Dánielt a dühös nép az oroszánok vermébe vetteti, de ismét megmenekül (vö. 6. fejezet). (Ralph Earle: *How We Got Our Bible* [Hogyan kaptuk a Bibliánkat?])

e. Az apokrifok kizárásának történelmi bizonyítékai

Geisler és Nix több ókori bizonyítékot említ, melyek az apokrif iratok elismerése ellen szólnak:

1. Jézus és az Újszövetség szerzői egyszer sem idéznek az apokrifokból, noha az Ószövetség kanonikus könyveire vonatkozó több száz idézetet és utalást találunk náluk.
2. A jamniai zsidó tudósok (Kr. u. 90) nem ismerték el az apokrif iratokat.
3. Közel négy évszázadon át egyetlen kánon és a keresztyén egyház egyetlen zsinata sem tartotta ihletettnek az apokrifokat.
4. Az őskeresztyén egyház nagy egyházatyái közül sokan szót emeltek az apokrif iratok ellen – például Origenész, Jeruzsálemi Cirill és Athanasius.
5. Jeromos (Kr. u. 340-420), a nagy tudós és a latin Vulgata fordítója elvetette az apokrif iratokat mint a kánon részét.
6. A reformáció korában sok római katolikus tudós elutasította az apokrifokat.
7. Luther és a reformátorok az apokrif iratokat nem tartották kanonikusnak.
8. A római katolikus egyház csak Kr. u. 1546-ban adott teljesen kanonikus státuszt az apokrifoknak. Ez a polemizáló lépés az ellenreformáció során, a tridenti zsinaton következett be (Geisler/Nix, GIB, 272-273).

III. A Biblia ihletettsége, tévedhetetlensége, tanulmányozása

1. A Bibliát Isten **ihlette** („lehelte ki” vagy sugalmazta, 2Tim 3,16-17; 2Pt 1,21). Bár a *diktációs inspiráció* (ihletés) hívei szerint az emberi szerzők értelmét kikapcsolva diktálta a Szentírás szavait, többen úgy vélik, hogy a Szentlélek az egyes emberek személyiségét, tapasztalatait felhasználva, értelmüket megvilágítva készítette őket akaratának, kijelentésének leírására (*szubjektív inspiráció*).

2. a. Isten jelleméből fakad **tévedhetetlensége**. Mivel ő ihlette a Bibliát, az szükségképpen tévedhetetlen. Mit jelent ez? McDowell szerint „a tévedhetetlenség azt jelenti, hogy ha az összes tény ismeretében helyesen értelmezzük a Szentírás eredeti kéziratait, akkor kiderül, hogy minden kijelentésük teljes egészében igaz, akár hitelvekről, akár az erkölcsről, akár a társadalom- vagy

természettudományokról, akár az életet vizsgáló tudományokról van szó. Az a lényeg, hogy a Bibliát Isten lehelte ki. Ő pontosan azt íratta le az emberekkel, amit akart. Megőrizte őket a tévedésektől, ugyanakkor felhasználta egyéniségüket és egyedi stílusukat, hogy pontosan azt közöljék, amit ő mondani akart.” Röviden, a Biblia igazat mond mindabban, amit állít (Szabados Ádám).

2. b. Ami a „szó szerinti” vagy **verbális ihletettségről** folyó vitát illeti, annak imént megfogalmazott definícióit természetesen árnyalni kell az alábbiakkal. A Biblia ókori emberekhez szólt az ő nyelvükön, az általuk ismert irodalmi stílusokban, melyek között van történetírás, erkölcsi és teológiai értekezés, példabeszéd, példázat, vers és ének is. Ezért nem szabad elvárunk tőle a modern tudományos nyelv pontosságát, sem az összes beszámoló szigorú időrendiségét. Megengedettek a kerekített számok, a szóképek és hasonlatok, költői képek stb. Mindezek figyelembevételével a Bibliát – ahogy más könyveket is – lehetőleg mindig a szöveg legegyszerűbb jelentése szerint kell értelmezni. Ha nem fogadjuk el, hogy a Szentírás jelenti a végső tekintélyt a keresztyén hit és élet, tanítás és erkölcs minden kérdésében, akkor ismerjük (f)el, hogy önmagunk istenévé váltunk, mi akarunk lenni a végső tekintély, eldöntve, mi az igazság, mi a jó és a rossz (vö. a bűnbeesés hátterével, „a jó és a rossz tudásának fájával”: 1Móz 2,16k; 3,1-5kk).

2. c. A **Biblia tekintélyét és tévedhetetlenségét** sokszor **azért kérdőjelezi meg az ember**, mert (1) nem akar szembesülni a bűneivel és azok következményével, a maga bűnös és kárhözatra méltó voltával; (2) nem akar hinni a természetfeletiben, a csodákban; (3) a Biblia egyes részeit nem tudja összeegyeztetni egyéb (tudományos, történelmi) ismereteivel. A teremtéstörténetet illetően pl. ld. hivo.hu/7nap.htm, a Biblia történeti beszámolóit és a csodákat illetően pedig az alábbi, 3.a. pontban megadott forrásokat. Természetesen fontos szerepe van a megismerésben a **tapasztalatnak** és a **józan észnek** is, lásd pl. a Galilei-pert (föld- kontra napközponti világmép, 7nap.htm), valamint Jézus és Pál hosszú érveléseit (különösen János evangéliumában, az Apostolok cselekedeteiben és a levelekben). A Biblia és a **hagyomány** viszonyáról ld. a hivo.hu/katolikus.htm-ben írtakat.

3. a. Miután a bibliai szövegek őrizői és továbbítói általában igen gondosan jártak el (a maszoréták pl. különféle ellenőrző számokat vezettek be a másolás helyességének biztosítására), a rendelkezésünkre álló kéziratok tanúsága szerint is meglehetősen **pontos szentírási szöveg** van a birtokunkban, amelyben többnyire csak kevésbé jelentős pontokon mutatkoznak eltérések, nem befolyásolva a fontosabb bibliai tanításokat. A rendelkezésünkre álló Bibliák tehát nem tökéletesek ugyan (már maga az emberi nyelv és kommunikáció sem az), de bátran kijelenthetjük – különösen, ha figyelembe vesszük a mögöttük álló és Igéjéről, üzenetéről kétségkívül megfelelően gondoskodó Istent –, hogy kellően **hitelesek** és megbízhatóak. Ezzel kapcsolatban ld. a *Jézus Krisztus egyedi személye a Biblia és különösen az ószövetségi próféciaák fényében* c. írást is (hivo.hu/02jezus.htm). Dr. Hugh Ross asztrofizikus szerint a Biblia mintegy 2500 jövendölést tartalmaz, melyek közül 2000 már beteljesedett, a maradék 500 pedig a jövőre vonatkozik (reasons.org/articles/articles/fulfilled-prophecy-evidence-for-the-reliability-of-the-bible). A véletlen beteljesedés esélye elhanyagolhatóan csekély, a jósoktól és egyéb (ál)prófétáktól származó próféciaák pedig nem szoktak 60%-nál nagyobb gyakorisággal bekövetkezni, és általában kevésbé részletesek, így az 5Móz 18,21-22 szerint (amely 100%-os pontosságot követel) semmiképp nem Istentől származnak – valószínűleg a találgató vagy agyafűrt emberek fejéből, ha nem magától az ördögtől.

3. b. Isten a hívők közösségének adta Igéjét, méghozzá azzal a céllal, hogy **egységesen** eljussanak az Ő **objektív igazságának** ismeretére (ld. Jn 17,17-23). A különféle felekezetek (tagjai) azért nem jutnak azonos eredményre, mert (1) a tagok gyakran bevallottan és/vagy bűnös életvitelükből láthatóan hitetlenek (a teológusokat is beleértve), (2) nem fogadják el a teljes Biblia tévedhetetlen tekintélyét, (3) nem a Szentlélek segítségére hagyatkozva értelmezik azt, (4) a bűneik elhomályosítják a látásukat, és/vagy (5) nem egy hívő, Istent és egymást igazán szerető és egymás véleményére nyitott közösségként keresik Istent igazságát. Mindez szorosan összefügg a gyülekezeti fegyelem biblikus gyakorlásával is, ld. az „Egyházfegyelem a reformátoroknál, a protestáns hitvallási iratokban, a mai gyakorlatban és a Bibliában – Bibliái értelemben egyháznak/gyülekezetnek nevezhetők-e pl. a református, evangélikus, Golgota gyülekezetek?” c. cikket (hivo.hu/fegyelem.htm).

4. A Biblia **tanulmányozása**. A Bibliát csak akkor értjük helyesen, ha az azt ihlető Szentlélekre hagyatkozva, az ő segítségét kérve értelmezzük. Ha alaposabban meg akarjuk ismerni és érteni, olvassuk végig többször folyamatosan (különböző fordításokban), tanulmányozzuk részletesen az egyes bibliai könyveket, fogalmakat, Isten üdvtervét stb. Keressünk választ ilyesfajta kérdésekre: Mit tanulhatok az adott igeszakaszról Istentől és az emberről? Miért dicsérhetem és imádkozhatom az Urat, miért adhatok neki hálát? Milyen bűnökre (bűneimre) mutat rá? Hogyan alkalmazhatom a tanultakat mindennapi életemben? A Szentírást ne használjuk horoszkópként, de mindig azzal a hittel vegyük kezünkbe, hogy Isten szól hozzánk általa (kérjük is őt erre)! Érdemes felhasználnunk mindehhez jó kommentárokat és egyéb segédanyagokat, eszközöket, ám ezt tegyük körültekintően, kiszűrve a nem megbízható forrásokat! (Lásd az *Ötletek* c. írás végét: hivo.hu/otletek.htm.) Bővebben ld. *A Biblia ihletettsége, tévedhetetlensége, tekintélye és értelmezése Jézus és apostolai szerint* c. írást (hivo.hu/00biblia.htm), valamint Szabados Ádám *Mindig igazat mond a Biblia?, Isten írta a Bibliát?* és *A Szentírás Isten igéje* c. írásait, melyek a fundamentalizmus ezzel összefüggő kérdését is tárgyalják (divinity.szabadosadam.hu).

5. Kérdések:

- Személy szerint hogyan viszonyulsz a Bibliához? (Ihlettség, hasznosság, alkalmazás, alkalmazhatóság...)
- Milyen alaposan ismered Istent Igéjét? Mennyi időt szánsz rá naponta?
- Kész vagy-e odaszánni magad a Szentírás mélyebb megismerésére, hogy másokat is tanítani tudj rá?

Hargitai Róbert (www.hivo.hu), 2011.12.–2020.12.)

Változtatás nélkül szabadon másolható.